

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 316/2011-37

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. decembra 2011 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka a zo sudcov Milana Ľalíka a Marianny Mochnáčovej prerokoval prijatú sťažnosť Ing. M. S., B., zastúpeného advokátom JUDr. O. Z., L., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 2 Tpo 20/2011 zo 7. apríla 2011 v spojení s uznesením Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 0 Tp/54/2011 z 25. marca 2011 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením sp. zn. 2 Tpo 20/2011 zo 7. apríla 2011 a Okresný súd Banská Bystrica uznesením sp. zn. 0 Tp/54/2011 z 25. marca 2011, ktorými rozhodli o žiadosti Ing. M. S. o prepustenie z väzby na slobodu, p o r u š i l i jeho základné právo na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Vo zvyšnej časti sťažnosti Ing. M. S. n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

3. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. júna 2011 faxom a 28. júna 2011 poštou doručená sťažnosť Ing. M. S. (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 2 Tpo 20/2011 zo 7. apríla 2011 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie krajského súdu“) a uznesením Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 0 Tp/54/2011 z 25. marca 2011 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie okresného súdu“, spolu len „napadnuté rozhodnutia“).

4. Z obsahu sťažovateľom podanej sťažnosti vyplýva, že uznesením vyšetrovateľa Policajného zboru odboru Stred v Banskej Bystrici, Úradu boja proti organizovanej kriminalite Prezídia Policajného zboru sp. zn. ČVS: PPZ-24/BOK-ST-2011 z 25. februára 2011 mu bolo vznesené obvinenie pre zločin neodvedenia dane a poistného podľa § 277 ods. 1 a ods. 3 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“). Okresný súd s účinnosťou od 24. februára 2011 rozhodol o vzatí sťažovateľa do väzby, a to z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. b) a c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“). Sťažovateľ 8. marca 2011 poukázal na účet Daňových úradov B. a B. peňažné plnenie rovnajúce sa výške ním uplatneného nároku na vrátenie dane z pridanej hodnoty, o ktorom poskytol oznámenie zaslaním príslušných dokladov orgánom činným v trestnom konaní a okresnému súdu 9. marca 2011, a to spolu so svojou žiadosťou o prepustenie z väzby. Okresný súd napadnutým rozhodnutím zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby a krajský súd napadnutým rozhodnutím zamietol sťažnosť sťažovateľa podanú proti

prvostupňovému rozhodnutiu. Proti napadnutým rozhodnutiam podal sťažovateľ ústavnú sťažnosť.

5. Okresný súd svojím ostatným rozhodnutím sp. zn. 0 Tp 54/2011 zo 16. júna 2011 rozhodol o nahradení výkonu väzby sťažovateľa peňažnou zárukou a prijatím písomného sľubu a súčasne rozhodol aj o zmene dôvodov väzby s tým, že u sťažovateľa naďalej trvá dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

6. Nosným dôvodom sťažnosti podanej ústavnému súdu (ako aj žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby, o ktorej rozhodovali namietané všeobecné súdy) je tvrdenie sťažovateľa, že dodatočným vrátením sťažovateľom uplatneného nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty (v spojitosti s ktorou je proti nemu vedené trestné stíhanie, pozn.) je spojený právny následok zániku trestnosti podľa § 86 písm. e) Trestného poriadku, a preto trestné stíhanie proti jeho osobe malo byť zastavené [§ 215 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku]. Uvedené v medziach sťažovateľom podanej žiadosti o prepustenie z väzby potom znamená, že s účinnosťou od oznámenia tejto skutočnosti orgánom činným v trestnom konaní a okresnému súdu 9. marca 2011 mal byť sťažovateľ prepustený na slobodu [*„... osobitným ustanovením trestného zákona o účinnej ľútosti Trestný zákon v ust. § 86 písm. e) špecifikuje osobitné prípade (správne má byť prípady, pozn.) pre zánik trestnosti vo vzťahu ku konkrétnym trestným činom. Uvedené vyplýva zo záujmu štátu vyplývajúceho z jeho fiskálnej politiky vo vzťahu k daniam poukazovaným do štátneho rozpočtu a vysokom záujme štátu na ich uhrádzaní resp. zotrvaní pre účely naplnenia verejných rozpočtov. V súvislosti s uvedeným záujmom štátu sa poskytuje dodatočná beztrestnosť tak trestným činom špecifikovaným v ust. § 276 (§85 TZ), § 277 ako aj v ust. § 278 (86 písm. e)). Predmetný zánik trestnosti je daný pomenovaním trestného činu (Neodvedenie dane a poistného) ako aj uvedením ustanovenia (§277 TZ), teda zahŕňa všetky skutkové podstaty v tomto ustanovení § 277 obsiahnuté.“*].

7. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd v súvislosti s napadnutými rozhodnutiami vyslovil porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru a zrušil napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov.

8. Uznesením č. k. I. ÚS 316/2011-13 z 24. augusta 2011 ústavný súd prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie.

9. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili všetci účastníci konania. Za okresný súd jeho predseda listom z 13. septembra 2011 a za krajský súd jeho predseda listom taktiež z 13. septembra 2011. Písomné vyjadrenie právneho zástupcu sťažovateľa bolo doručené ústavnému súdu 29. septembra 2011.

9.1 V písomných stanoviskách okresný súd a krajský súd najskôr reagovali na priebeh trestnej veci sťažovateľa a následne v podstate zhodne uviedli (citované zo stanoviska krajského súdu): *„Podľa § 86 písm. e/ Tr. zák., trestnosť trestného činu zaniká aj vtedy, ak ide o trestný čin neodvedenia dane a poistného podľa § 277 alebo nezaplatenia dane podľa § 278, ak splatná daň a jej príslušenstvo alebo poistné boli dodatočne zaplatené, najneskôr nasledujúci deň po dni, keď sa páchatel' po skončení jeho vyšetrovania mohol oboznámiť s jeho výsledkami. Z tohto ustanovenia vyplýva, že na zánik trestnosti činu sú potrebné dve podmienky, a to ak je vedené trestné stíhanie za trestný čin neodvedenia dane a poistného podľa § 277 Tr. zák. a dodatočné zaplatenie splatnej dane a jej príslušenstva. Skutková podstata trestného činu neodvedenia dane a poistného podľa § 277 ods. 1 Tr. zák. sa skladá v podstate z dvoch samostatných skutkových podstát, kde podľa prvej aliney je objektom záujmu štátu na riadnom odvádzaní dane, pričom v podstate ide o špecifický druh sprenevery. V takomto prípade je možné aplikovať ust. § 86 písm.e/ Tr. zák. o účinnej ľútosti zaplatením splatnej dane s určeným príslušenstvom po rozhodnutí príslušného daňového úradu. V druhej aliney tejto skutkovej podstaty trestného činu ide z hľadiska objektívnej stránky o neoprávnené uplatnenie nároku na vrátenie dvoch druhov daní a to dane z pridanej hodnoty alebo spotrebnej dane. Tu ide v podstate o kýsi špeciálny druh podvodu, kde poškodený je štát. Preto vrátenie nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty nie je možné si zamieňať s dodatočným zaplatením splatnej dane a jej príslušenstva. V prípade druhej aliney, teda... neprichádza do úvahy postup v zmysle ust. § 86 písm. e/ Tr. zák. o účinnej ľútosti.“*

9.2 Právny zástupca sťažovateľa k argumentácii okresného súdu a krajského súdu nezaujal stanovisko, čo odôvodnil tým, že na všetko podstatné už reagovali.

10. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci v súvislosti s namietaným porušením označených práv.

II.

11. Ústavný súd je podľa čl. 124 ústavy nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti, ktorý podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

12. Ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, a že jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 1/03, I. ÚS 226/03). Z ustálenej judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že právomoc ústavného súdu vo vzťahu k rozhodovaniu všeobecných súdov vo väzobných veciach je daná len na preskúmanie dôvodu a spôsobu obmedzenia osobnej slobody, t. j. či proti osobe, ktorá sa

berie do väzby, bolo vznesené obvinenie, rozhodnutie o väzbe sa odôvodnilo aj skutkovými okolnosťami, o väzbe rozhodoval súd, obvinený bol vzatý do väzby pre konkrétne skutočnosti, resp. že osoba bola vzatá a držaná vo väzbe len na čas dovolený zákonom, resp. konkrétnym rozhodnutím väzobného súdu o predĺžení väzby. Do obsahu právomoci ústavného súdu nepatrí preskúmať postup, ako aj správnosť skutkových a právnych záverov všeobecných súdov, ktorý viedol k záveru o existencii zákonného dôvodu na vzatie do väzby. Tento postup skúma opravný súd v riadnom inštančnom postupe, ktorý je funkčne usporiadaný na preskúmanie obsahu trestného spisu, súvisiacich listín, podaní obvineného a prípadne aj ďalších dôkazov osvedčujúcich použitie takéhoto zabezpečovacieho prostriedku, akým je väzba v trestnom konaní (II. ÚS 76/02). Skutkové a právne závery všeobecného súdu by mohli byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery všeobecného súdu boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (obdobne napr. I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05, III. ÚS 151/05).

13. V podobných súvislostiach ústavný súd už uviedol (I. ÚS 331/09), že „[z] pohľadu ústavnoprávneho treba určiť povahu prípadov, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd. V konaní o ústavnej sťažnosti možno za také považovať prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojoľnej aplikácie jednoduchého práva.“

14. Predmetom sťažnosti bolo posúdenie, či napadnutými rozhodnutiami okresného súdu a krajského súdu, ktorými bola zamietnutá žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby (v širších súvislostiach tiež sťažovateľova žiadosť o zastavenie trestného stíhania vedeného proti jeho osobe, čo sťažovateľ požadoval v rámci tejto žiadosti, pozn.), došlo k porušeniu sťažovateľom označených práv (bod 7).

15. *V sťažnosti je oddelený petit od jej ostatných častí. Ústavný súd je podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde viazaný návrhom na začatie konania. Viazanosť ústavného súdu návrhom sa vzťahuje zvlášť na návrh výroku rozhodnutia, ktorého sa sťažovateľ domáhal. Ústavný súd môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv (čl. 2 ods. 2 ústavy). Z uvedeného v okolnostiach danej veci vyplýva, že ústavný súd v medziach podanej sťažnosti mohol posúdiť iba sťažovateľom napadnuté rozhodnutia (ako segment trestného konania vedeného proti sťažovateľovi) napriek tomu, že ním uvádzané nosné dôvody (bod 6) presahujú rámec napadnutých rozhodnutí tak ab ante, ako aj ex post (pozri tiež body 4 a 5). V neposlednom rade ústavný súd dodáva, že sťažovateľ v petite sťažnosti označil porušenie základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy, avšak v samotnom texte sťažnosti cituje tiež ods. 1 a 2 citovaného článku ústavy.*

16. Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje. Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok. Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu. Podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom:...

17. Ústavný súd vo svojej judikatúre k čl. 17 ods. 2 ústavy uviedol, že vo vzťahu k väzbe obsahuje také práva, akými sú napríklad právo byť vo väzbe len zo zákonného dôvodu a na základe rozhodnutia sudcu alebo súdu; právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná; právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie môže byť podmienené zárukou (III. ÚS 7/00, I. ÚS 100/04). Z čl. 17 ods. 2 ústavy vyplýva neodmysliteľná súvislosť medzi väzobným dôvodom uvedeným v zákone a rozhodnutím sudcu alebo súdu, a to nielen pri rozhodnutiach o vzatí do väzby, ale aj počas ďalšieho trvania väzby. Zákonnosť väzby je zároveň determinovaná aj skutkovými okolnosťami

významnými pre uplatnenie vhodného zákonného ustanovenia. S uvedeným úzko súvisí aj obsah základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy, z ktorého vyplýva oprávnenie konkrétnej osoby na preskúmanie okolností svedčiacich pre a proti väzbe, ale zároveň aj povinnosť súdu rozhodnúť na základe konkrétnych skutočností, a nie na základe abstraktnej úvahy (obdobne III. ÚS 271/07). Základné právo podľa čl. 17 ods. 2 ústavy vo svojom znení odkazuje na zákon, a preto pri posudzovaní otázky jeho rešpektovania alebo porušenia musí brať ústavný súd do úvahy zákonnú úpravu a jej aplikáciu príslušným orgánom, pričom v prípade zistenia závažného porušenia zákonnosti ide aj o porušenie ústavnosti (III. ÚS 48/00). Rovnako aj z čl. 17 ods. 5 ústavy vyplýva, že do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom. Príslušná zákonná úprava obsiahnutá predovšetkým v Trestnom poriadku je tak integrálnou súčasťou ústavného rámca zaručenej osobnej slobody (II. ÚS 55/98).

18. Podľa § 71 ods. 1 Trestného poriadku obvinený môže byť vzatý do väzby len vtedy, ak doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu, sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený a z jeho konania alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že ujde alebo sa bude skrývať... [písm. a)]... bude pôsobiť na svedkov, znalcov, spoluobvinených... [písm. b)]... bude pokračovať v trestnej činnosti... [písm. c)]. Podľa § 72 ods. 2 Trestného poriadku konať a rozhodovať možno len o väzbe osoby, proti ktorej bolo vznesené obvinenie. Odôvodnenie rozhodnutia o väzbe obsahuje aj uvedenie skutkových okolností, o ktoré sa výrok rozhodnutia o väzbe opiera. O väzbe koná a rozhoduje súd a v prípravnom konaní na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie, ktorý nie je pri vymedzení dôvodov väzby návrhom prokurátora viazaný. O sťažnosti proti rozhodnutiu súdu alebo sudcu pre prípravné konanie o väzbe koná a rozhoduje nadriadený súd.... Podľa § 192 ods. 1 Trestného poriadku pri rozhodovaní o sťažnosti preskúma nadriadený orgán správnosť výrokov napadnutého uznesenia, proti ktorým sťažovateľ podal sťažnosť, a konanie predchádzajúce týmto výrokom napadnutého uznesenia...

19. Trestný zákon upravuje v rámci tretieho oddielu piatej hlavy popri trestných činoch proti mene aj trestné činy daňové. Ide o trestné činy skrátenia dane a poistného

(§ 276), neodvedenia dane a poistného (§ 277), nezaplatenia dane (§ 278) a iné. Podľa § 277 ods. 1 Trestného zákona sa trestného činu neodvedenia dane a poistného dopustí ten, „[k]to v malom rozsahu zadrží a neodvedie určenému príjemcovi splatnú daň, poistné na sociálne poistenie, verejné zdravotné poistenie alebo príspevok na starobné dôchodkové sporenie, ktoré zrazí alebo vyberie podľa zákona, alebo kto neoprávnene v malom rozsahu uplatní nárok na vrátenie dane z pridanej hodnoty alebo spotrebnej dane v úmysle zadovážiť sebe alebo inému neoprávnený prospech“. Následné odseky 2 až 4 citovaného ustanovenia § 277 Trestného zákona určujú/zvyšujú trestnú sadzbu v závislosti od „závažnejšieho spôsobu konania“, „väčšieho rozsahu“, „značnej škody“, resp. „veľkého rozsahu“.

20. Podľa § 86 písm. e) Trestného zákona trestnosť trestného činu zaniká aj vtedy, ak ide o trestný čin neodvedenia dane a poistného podľa § 277 alebo nezaplatenia dane podľa § 278, ak splatná daň a jej príslušenstvo alebo poistné boli dodatočne zaplatené najneskôr v nasledujúci deň po dni, keď sa páchatel po skončení jeho vyšetrovania mohol oboznámiť s jeho výsledkami...

21. Okresný súd a krajský súd k argumentácii sťažovateľa v žiadosti o prepustenie z väzby (pozri bod 6) v podstate zhodne uviedli, že „vrátenie nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty nie je možné zamieňať s dodatočným zaplatením splatnej dane a jej príslušenstva, v danom prípade preto nie sú splnené zákonom stanovené podmienky na zánik trestnosti skutku v zmysle § 86 písm. e) Tr. Zák.“ (citované z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajského súdu). Uvedený právny názor všeobecných súdov je z hľadiska ústavy (ústavnej konformity) a účinného zákonného stavu [obsahu § 277 ods. 1 v spojitosti s § 56 písm. e) Trestného zákona] neudržateľný.

22. Trestný čin ako určitú právnu konštrukciu vymedzuje Trestný zákon uzavretým komplexom presne definovaných objektívnych a subjektívnych znakov, ktoré v súhrne vytvárajú skutkovú podstatu trestného činu. Ako sa skutok prejavuje vo vonkajšom svete, definuje predovšetkým objektívna stránka skutkovej podstaty, ktorá je tvorená súhrnom znakov charakterizujúcich konanie a následok vrátane kauzálneho vzťahu medzi nimi.

23. Ústavný súd už uviedol (PL. ÚS 6/09), že «oblasť trestného práva patrí tradične do sféry zvrchovanej právomoci štátov. Odrazom tejto skutočnosti je značne široká miera voľnosti uváženia zákonodarcu pri voľbe konkrétnej trestnej politiky. Ústava, dohovor, ako aj ďalšie pramene medzinárodného práva, predovšetkým medzinárodné zmluvy týkajúce sa ľudských práv, zmluvy, ktorými štáty prevzali záväzok trestnoprávne postihovať určité konania či opomenutia alebo naopak záväzok zdržať sa trestnoprávneho postihu určitých konaní či opomenutí, zmluvy týkajúce sa medzinárodnej (medzištátnej) spolupráce (pomoci) v trestných veciach, a napokon v špecifických oblastiach aj právo Európskej únie vymedzujú priestor a medze, v rámci ktorých sa môže uplatňovať „tradičné právo štátu“ trestať. Tento priestor je však pomerne široký pre rôzne koncepcie trestného práva (trestnej politiky), ktoré zodpovedajú právnym, kultúrnym a sociálnym podmienkam či tradíciám jednotlivých štátov.».

24. Ústavný súd vo svojej judikatúre stabilne uplatňuje zásadu prednosti ústavne konformného výkladu (napr. IV. ÚS 186/07, PL. ÚS 15/98, II. ÚS 148/06), z ktorej okrem iného vyplýva, že „v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických osôb alebo právnických osôb. Inak povedané, všetky orgány verejnej moci sú povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd.“ (II. ÚS 148/06, IV. ÚS 186/07). Ústavný súd pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07).

25. Trestné právo je prostriedkom ultima ratio (ide o poslednú a najkrajnejšiu možnosť), čo sa podľa právnej teórie, ako aj súdnej praxe chápe aj ako zásada pomocnej úlohy trestnej represie (zásada subsidiarity). Podľa tejto zásady má byť trestné právo použité len ako najkrajnejší prostriedok a len pri typovo najzávažnejších porušeníach spoločenských vzťahov, záujmov a hodnôt, teda len tam, kde iné možnosti, hlavne prostriedky ostatných

právnych odvetví, nie sú dostatočné, teda už boli vyčerpané, sú neúčinné alebo zjavne nie sú vhodné. V oblasti aplikácie a interpretácie trestného práva potom – z takto chápaného prostriedku *ultima ratio* – musia byť akcentované právne princípy a zásady, ktoré primárne súvisia s posudzovaním trestnosti činu, napr. zásada *nullum crimen, nulla poena sine lege* (pozri čl. 49 ústavy) či zásada *in dubio pro reo* (pozri čl. 50 ods. 2 ústavy).

26. V rámci ústavného prieskumu sťažovateľom predostretých nosných dôvodov (bod 6) bola podstatnou odpoveď na otázku, či v prípade sťažovateľa *de lege lata* boli splnené podmienky účinnej ľútosti v zmysle § 86 písm. e) Trestného zákona, ak po vznesení obvinenia pre zločin neodvedenia dane a poistného podľa § 277 ods. 1 (alinea druhá) a ods. 3 Trestného zákona sťažovateľ uhradil v prospech daňového úradu sumu rovnajúcu sa výške ním uplatneného nároku na vrátenie dane z pridanej hodnoty. Z obsahu § 277 ods. 1 Trestného zákona (bod 19) *prima facie* vyplýva, že v rámci tohto trestného činu s názvom „neodvedenie dane a poistného“ sú zaradené dve samostatné skutkové podstaty. Prvá sa týka zadržania a neodvedenia splatnej dane a poistného, ktoré boli zrazené alebo vybraté podľa zákona [(alinea prvá), v tomto prípade ide o tzv. omisívny trestný čin], a druhá sa týka neoprávneného uplatňovania nároku na vrátenie dane z pridanej hodnoty alebo spotrebnej dane [(alinea druhá), v tomto prípade ide o tzv. komisívny delikt]. Zaradením ich oboch v rámci trestného činu neodvedenia dane a poistného zákonodarca rovnako určil (bod 22), že tak alinea prvá, ako aj alinea druhá § 277 ods. 1 Trestného zákona má zákonnú súvislosť s neodvedením dane (poistného), a to bez ohľadu na to, že v prípade prvej aliney priamo (prvoplánovo) a v prípade druhej aliney nepriamo (druhoplánovo).

27. Ústavný súd sa stotožňuje s názorom sťažovateľa, že trestný čin neodvedenia dane a poistného podľa § 277 uvedený v § 86 písm. e) Trestného zákona pozostáva z oboch vyššie uvedených skutkových podstát (pozri bod 26), teda tak zo skutkovej podstaty zadržania a neodvedenia splatnej dane a poistného, ktoré boli zrazené alebo vybraté podľa zákona (alinea prvá), ako aj neoprávneného uplatňovania nároku na vrátenie dane z pridanej hodnoty alebo spotrebnej dane (alinea druhá). A keďže obe aliney (teda aj druhá) z vôle zákonodarcu reprezentujú trestný čin neodvedenia dane, rovnako *de lege lata* platí (k tomu pozri body 22 až 25), že dodatočným zaplatením dane (dodatočným splnením si daňovej povinnosti) sú splnené zákonné podmienky účinnej ľútosti, a to bez ohľadu na

prvoplánovosť alebo druhoplánovosť tejto povinnosti (pozri bod 26 *in fine*). Inak povedané, ak podľa účinnej úpravy § 277 ods. 1 Trestného zákona, ktorý vymedzuje skutkovú podstatu trestného činu neodvedenia dane a poistného [a nie aj nejaký iný trestný čin, ktorý § 86 písm. e) Trestného zákona nepozná, pozn.], páchateľ v zákonom čase vráti vyplatený daňový preplatok, došlo v konečnom dôsledku (druhoplánovo) k dodatočnému zaplateniu splatnej dane. V tejto súvislosti možno uzavrieť, že ak by zákonodarca protiprávnemu konaniu páchatel'a spočívajúcemu v neoprávnenom uplatnení nároku na vrátenie dane z pridanej hodnoty alebo spotrebnej dane chcel pripísať iný protispoločenský dôsledok ako neodvedenie (nezaplatenie) dane, nepochybne by tak urobil.

28. K uvedeným záverom ústavný súd dodáva, že v prípadoch posudzovania individuálnych sťažností podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nie je jeho úlohou preskúmavať príslušné právne predpisy a prax *in abstracto*, ale obmedziť sa, nakoľko je to možné, na posúdenie konkrétneho prípadu na účely zistenia, či spôsob, akým boli uvedené predpisy aplikované alebo sa dotkli sťažovateľa, viedol k porušeniu ústavy a príslušných medzinárodných zmlúv.

29. Opierajúc sa o citované východiská svojho rozhodovania ústavný súd konštatuje, že v danom prípade vzhľadom na skutočnosť, že relevantná právna úprava obsiahnutá v Trestnom zákone v § 86 písm. e) nevymedzuje/nerozlišuje, resp. presne nekonkretizuje účinky účinnej ľútosti vo vzťahu k prvej a druhej alinei trestného činu neodvedenia dane a poistného podľa § 277 Trestného zákona, ako aj v nadväznosti na ústavou a dohovorom chránené jedno z najzákladnejších ľudských práv, akým právo na osobnú slobodu nepochybne je, ústavnému súdu neostáva iná možnosť, ako za ústavne konformný výklad daného zákonného vymedzenia považovať ten, ktorý je v prospech sťažovateľa ako obvineného a ktorý plne korešponduje aj s požiadavkou ochrany jeho základných práv a slobôd, k ochrane ktorých je ústavný súd povolaný ako súdny orgán ochrany ústavnosti, a to priamo z ústavy.

30. Ústavný súd v rámci ústavného prieskumu sťažovateľom nastoleného problému neposudzoval vhodnosť a účelnosť zákonodarcom schválenej zákonnej úpravy [názvu a obsahu § 277 a obsahu § 86 písm. e) Trestného zákona] a v tomto ohľade je *de lege*

ferenda celkom logická a pochopiteľná argumentácia všeobecných súdov, ktoré vnímajú reálne rozdiely medzi skutkovou podstatou trestného činu neodvedenia dane (prvá alinea § 277 ods. 1 Trestného zákona) a skutkovou podstatou trestného činu neoprávneného uplatnenia nároku na vrátenie dane (druhá alinea § 277 ods. 1 Trestného zákona). Zároveň ale treba podotknúť, že pokiaľ chcel/chce zákonodarca zo zákonných podmienok účinnej ľútosti [§ 86 písm. e) Trestného zákona] vylúčiť trestný čin spočívajúci v neoprávnenom uplatnení nároku na vrátenie dane, potom to musí (ústavne konformne) stanoviť v rámci hmotnoprávnej úpravy, napr. tak, že druhú alineu § 277 ods. 1 vypustí z ustanovenia § 277 nazvaného „nedovedenia dane a poistného“, resp. tak, že ustanovenie § 86 písm. e) Trestného zákona o účinnej ľútosti upraví tak, že sa bude týkať iba prvej aliney § 277 ods. 1 Trestného zákona. Inak povedané, je ústavne neprípustné, aby prípadné nedostatky zákonnej úpravy všeobecné súdy odstraňovali tým, že si atrahujú právomoc zákonodarcu, a to o to viac, ak je v hre aplikácia a interpretácia trestného práva ako prostriedku ultima ratio a tomu zodpovedajúci ústavný konformný výklad.

31. Podľa názoru ústavného súdu ani okresný súd a v neposlednom rade ani krajský súd, ktorý rozhodoval o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby v poslednej inštancii, nevykonali ústavne súladný výklad ustanovenia § 86 písm. e) Trestného zákona vo vzťahu ku konkrétnym okolnostiam sťažovateľovej trestnej veci (v okolnostiach posudzovanej veci v súvislosti so zákonnosťou a ústavnosťou uvalenej väzby) a pri svojej rozhodovacej činnosti nezohľadnili hľadisko potreby ochrany ústavou a medzinárodnými zmluvami garantovaných základných ľudských práv a slobôd, z ktorých napadnuté rozhodnutia taktiež vybočovali.

32. Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje porušenie základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

33. Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší. Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

34. Sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd zrušil uznesenie krajského súdu sp. zn. 2 Tpo 20/2011 zo 7. apríla 2011 v spojení s uznesením okresného súdu sp. zn. 0 Tp/54/2011 z 25. marca 2011. Ústavný súd v súvislosti s týmto návrhom sťažovateľa dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci nie je nevyhnutné, aby využil aj túto svoju právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, a to s prihliadnutím na tú skutočnosť, že sťažovateľ bol uznesením okresného súdu sp. zn. 0 Tp 54/2011 zo 16. júna 2011 prepustený z väzby na slobodu na základe prijatia peňažnej záruky, a to už v čase pred podaním sťažnosti ústavnému súdu, a preto nevyhovelo jeho návrhu na zrušenie napadnutých rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu (pozri bod 5). Ústavný súd pritom vychádzal tiež zo zásady zdržanlivosti a sebaobmedzenia, rešpektujúc reálny stav sťažovateľovej trestnej veci (pozri body 4, 5 a 15).

35. Ústavný súd nerozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom v konaní pred ústavným súdom, keďže sťažovateľ si nárok na ich náhradu v konaní pred ústavným súdom neuplatnil.

36. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. decembra 2011